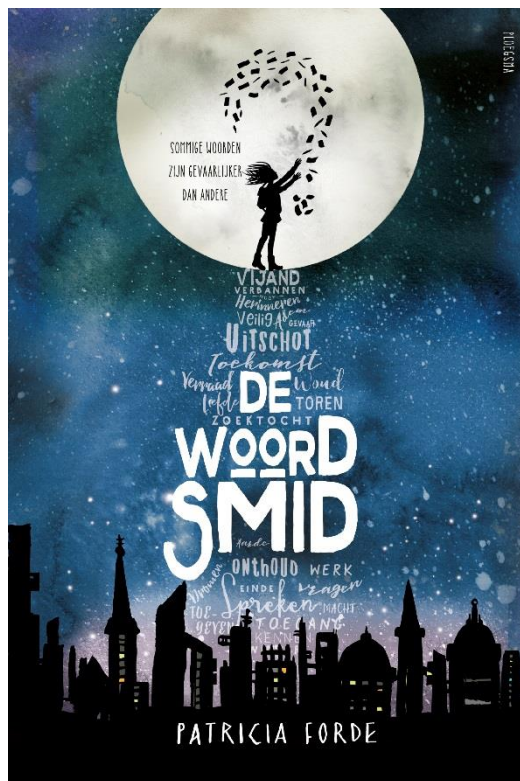

LESBRIEF *DE WOORDSMID* - PATRICIA FORDE

Doelgroep: klas 1, 2 en 3 voortgezet onderwijs

Over *De woordsmid*

De woordsmid is een superspannend boek. Het verhaal speelt zich af in de toekomst en gaat over Letta. Zij woont in Ark, waar een streng regime heerst. John Noa is er de baas. Hij heeft bepaald dat er alleen maar gesproken mag worden in Lijst: een taal die bestaat uit 500 voorgeschreven woorden. Als leerling-woordsmid is Letta mede-beheerder van de Lijst. Als ze te horen krijgt dat haar meester is overleden tijdens een expeditie, moet zij zijn plaats innemen. Maar is hij wel dood? Letta besluit de waarheid te achterhalen en ontdekt een gruwelijk geheim...

De woordsmid

Auteur Patricia Forde

Uitgeverij Ploegsma

ISBN 978-90-216-7895-5

Opzet lesbrief

Deze lesbrief bestaat uit twee delen. Het eerste gedeelte is voor leerlingen die het boek (nog) niet gelezen hebben. Leerlingen maken kennis met het boek door een tweetal fragmenten te lezen. De opdrachten kunnen klassikaal worden uitgevoerd. In deze opdrachten komen de volgende onderwerpen aan bod: functies van taal, nepnieuws, vrijheid van meningsuiting en de dictatuur als staatsvorm. Ook wordt er aandacht besteed aan het literaire begrip 'vertelperspectief'.

Het tweede gedeelte is voor leerlingen die het boek in zijn geheel hebben gelezen. Leerlingen kunnen zelfstandig met deze opdrachten aan de slag. In deze opdrachten komt het literaire begrip 'spanning' aan bod, is er aandacht voor creatief schrijven en het vormgeven van taal. Er kan een selectie in opdrachten worden gemaakt.

DEEL I

Een kennismaking met *De woordsmid*, fragment 1

Je gaat een fragment lezen waarin Letta met Marlo praat. Marlo is op de vlucht en houdt zich schuil bij Letta. Tot nu toe heeft Letta altijd geloofd dat John Noa het beste wil voor hen allemaal. Maar in dit fragment begint ze hieraan te twijfelen.

Fragment 1 (pagina 83)

'Wat zijn jouw plannen voor later, Letta?' vroeg Marlo.
 Letta haalde haar schouders op. 'Ik wil woordsmid worden.
 Ik wil bij de nieuwe wereld horen. Ik denk er niet erg over na.'
 Marlo knikte. 'Denk je dat we een nieuwe wereld kunnen
 stichten hier in Ark?'
 'Natuurlijk,' zei ze. 'Denk jij dan van niet?'
 Hij schudde langzaam zijn hoofd. 'Niet op deze manier.
 Niet zonder vrijheid.'
 Letta fronste. 'Ik begrijp jou niet,' zei ze. 'John Noa wil het
 beste voor ons allemaal. Voor mens en dier en de planeet zelf.
 Je weet wat er vroeger is gebeurd. Hoe kun je weer zo'n risico
 willen nemen?'
 Marlo schokschouderde. 'Aan alles zit een risico. Het hele
 leven is een risico. We moeten zijn wie we zijn. Onze ziel is
 niet als de ziel van een vos. Ons hart is niet als het hart van
 een mus.'
 Ze zag aan hem dat hij emotioneler werd, zijn ogen leefden
 op, zijn wangen kregen een blos. Ze boog zich voorover
 om geen woord te missen.
 'We hebben veel... veel... gevoelens. En toch...'
 'En toch?' drong Letta aan.
 '...toch is gevoel niet eens een Lijstwoord.'

Opdracht 1

Woordkaartjes maken (*functies van taal*)

Taal is een middel om te communiceren,. Daarbij kan taal op verschillende manieren en voor verschillende doeleinden worden gebruikt. De drie belangrijkste functies van taal zijn:
 De communicatieve functie: Taal wordt gebruikt om te communiceren met anderen. Een taalgebruiker wil iemand bijvoorbeeld informeren, amuseren of overtuigen.

De conceptualiserende functie: Taal wordt gebruikt om de werkelijkheid te ordenen. Via de taal die je gebruikt, verwijst je voortdurend naar betekenissen en concepten.

Een taalgebruiker benoemt de werkelijkheid om zich heen en beschrijft relaties. Hiermee krijgt hij grip op die werkelijkheid. De expressieve functie: Taal wordt gebruikt om uitdrukking te geven aan persoonlijke emoties.

Letta is woordsmid. In haar wereld mogen alleen de hoognodige woorden gebruikt worden. Welke vijf woorden uit de Nederlandse taal zijn voor jou het belangrijkste? Schrijf deze woorden op verschillende kaartjes, zet de betekenis erbij en leg ze op volgorde van belangrijkheid. Bespreek daarna in tweetallen waarom je juist voor deze woorden hebt gekozen. Welke overeenkomsten en welke verschillen zijn er?

Opdracht 2

Hoe herken je nepnieuws? (*actualiteit, mediawijsheid, kritisch denken*)

Letta vertrouwt in eerste instantie blindelings op haar leider John Noa. Ze gelooft alles wat hij zegt. Door met Marlo te praten, gaat ze zelf kritischer nadenken. Ook in onze tijd worden twijfelachtige nieuwsberichten de wereld in geslingerd. Er wordt nepnieuws verspreid en ook mensen uit de politiek spreken niet altijd de waarheid.

Hoe kun je de waarheid achterhalen als je twijfels hebt over een tekst of een verhaal? Maak een lijst van ongeveer zes punten en bespreek deze klassikaal.

1. Door met andere mensen over het onderwerp te praten. Hoe denken zij over deze informatie?
2. ...

Opdracht 3

Maak een korte presentatie over een dictatuur (*dictatuur als staatsvorm*)

In de wereld van Letta is er geen vrijheid van meningsuiting. Iedereen die tegen leider John Noa ingaat, zet zijn leven op het spel. Deze staatsvorm heet een dictatuur: één persoon heeft alle macht. Ook in onze tijd zijn er dictaturen. Zoek op internet, in kranten of in boeken naar informatie over een land met een dictatoriaal regime. Welke gevolgen heeft dit regime voor de inwoners? Schrijf je antwoord in steekwoorden op.

Geef vervolgens, met behulp van de steekwoorden, een korte presentatie aan je klasgenoten, waarin je antwoord geeft op deze vraag.

Een kennismaking met *De woordsmid*, fragment 2

In dit boek vind je twee vertelperspectieven. Het grootste gedeelte van het verhaal wordt beleefd vanuit de ogen van Letta. Je gaat nu een fragment lezen dat wordt verteld vanuit het perspectief van John Noa.

Volgens John Noa heeft de mens de aarde verpest. Bomen worden gekapt, de aarde warmt op en het ijs smelt. John Noa vindt dit verschrikkelijk en heeft hier een extreme oplossing voor bedacht: door de taal af te pakken zou de mens niet meer kunnen overheersen. De planeet zou zo gereed kunnen worden.

Fragment 2 (pagina 177)

Mensen onderscheidden zich van andere wezens door de taal. En de taal had van de mens een arrogant wezen gemaakt. Als het erop aankwam, was de mens een nieuwkomer op aarde. Hij zou snel vergeten zijn, al zou het duizenden jaren duren voordat de schade was hersteld die de mens had aangericht. Wat stelden duizenden jaren voor in het heelal? Niets.

Die vlogen om alsof het seconden waren.

De natuur zou zich herstellen en zich voorbereiden op de volgende soort die de heerschappij zou opeisen. Net als de dinosaurus zou de mens geen rol meer spelen. In tegenstelling tot de dinosaurus zou de mens nog wel bestaan, woordloos, getemd, en in harmonie met alle andere wezens. Zonder taal kon de mens niet overheersen. Niets weggedaan, niets verloren gegaan.

Had Benjamin dat maar willen begrijpen.

Opdracht 4

Vragen over het vertelperspectief (literair begrip, verteltechniek)

- a. Bekijk fragment 1 en fragment 2. Welk verschil zie je in de typografie? Waarom hebben de makers van dit boek hiervoor gekozen?
- b. Je hebt nu een fragment van Letta en een fragment van John Noa gelezen. Waarom zou de schrijver van dit boek ervoor gekozen hebben om twee verschillende perspectieven te gebruiken?
- c. Voor welk personage heb jij de meeste sympathie? Voor Letta of John Noa? Leg uit waarom.
- d. John Noa is echt 'een slechterik', maar hij heeft ook andere eigenschappen. Welke? Motiveer je antwoord.

Opdracht 5

Waar ben jij het niet mee eens? (vrijheid van meningsuiting)

Jij woont in Nederland of België. In een democratisch land waar je wél voor je eigen mening mag uitkomen. Er zijn ongetwijfeld punten waar je het niet eens mee bent. Misschien ben je niet tevreden met de schooltijden. Of vind je dat er niet genoeg aandacht is voor de klimaatproblemen.

Waar ben jij het niet mee eens? Onderbouw je punt met drie argumenten.

Hoe zou jij dit kunnen veranderen? En hoe zou jij dit aanpakken? Maak een stappenplan.

DEEL II - Verdiepingsopdrachten

Opdracht 6

Spanning en cliffhangers (*literair begrip, verteltechniek*)

De wordsmid is een spannend boek. Eén manier om een verhaal spannend op te bouwen, is door gebruik te maken van 'cliffhangers'. De schrijver eindigt een hoofdstuk dan expres met een extra spannend stukje. De lezer wil heel graag doorlezen om te weten hoe het verhaal verder gaat.

- Zoek naar een cliffhanger in *De wordsmid*. Schrijf het paginanummer erbij.
- Op welk moment kon jij niet stoppen met lezen? Schrijf het paginanummer op en leg uit waarom je juist dit stuk zo spannend vond.
- Noem nog twee manieren waarop een schrijver spanning kan inbouwen?

Opdracht 7

Maak een woordcollage (*taal en vormgeving*)

In de wereld van Letta komen allerlei woorden voor die wij in deze tijd niet kennen of nauwelijks (meer) gebruiken. Denk aan 'kleurenvangers' 'Schoenruil' of 'Lijst'. Ook de namen van sommige personages klinken ons vreemd in de oren. Verzamel zoveel mogelijk van deze woorden uit het boek en maak een woordcollage op A4. Google op 'woordcollage' voor inspiratie. Je mag zelf kiezen of je op papier of digitaal werkt, bijvoorbeeld via de website: www.wordle.net/create.

Opdracht 8

Een geheim dagboek

Stel, je leeft in de wereld van Letta. Wat zou jij het akeligst vinden? Dat je niet gewoon kunt eten en drinken wat je wilt? Dat je niet mag vertellen wat je vindt? Dat je niet van muziek mag genieten? Of misschien wel iets heel anders?

Doe alsof je in Ark leeft en een geheim dagboek bijhoudt. Bedenk een kort avontuur, waarin je jouw gevoelens beschrijft.

Maak twee versies. Eén in onze eigen taal en één in Lijst. Schrijf bovenaan de datum van vandaag.

Opdracht 9

Hoe gaat het verder met Letta en Marlo?

Het verhaal van *De wordsmid* is afgelopen, maar hoe zou het verder gaan met Letta en Marlo? Werk een idee voor een deel II uit. Verzin een titel en schrijf een tekst voor op de achterkant van het boek. Probeer niet meer dan acht regels te gebruiken. De tekst moet spannend zijn én de lezer nieuwsgierig maken! Ter inspiratie kun je de flapteksten van andere spannende boeken nog eens goed bekijken.

Kinderboeken.nl

Tekst lesbrief: Elisa van Spronsen

